

Veronika Zakonjšek

Na gradbiščih ujeta življenja

Okus cementa

leto 2017

režija Ziad Kalthoum

država Libanon, Nemčija, Sirija, Katar, ZAE

dolžina 85'

Okus cementa (Taste of Cement, 2017) sirskega avtorja Ziaida Kalthouma je meditativno poetičen dokumentarni esej, ki nas s popolno odsotnostjo dialogov in presunljivo, lirično vizualno podobo popelje v osiromašen vsakdan sirskih beguncev na gradbišču libanonske prestolnice. Naracija filma je minimalistična; zaznamuje jo le skromna, poetična naracija glasu v *offu*, ta pa se subtilno prepleta z vizualnim raziskovanjem življenja v izgnanstvu ter portretom mesta, ki po dolgotrajni državljanski vojni doživlja preporod. Mesta, kjer je zvok strelnega orožja in bombnih napadov skoraj v celoti zamenjal zvok gradbišč in kjer na mestu porušenih stavb že desetletja rastejo stolpnice, ki z mogočnimi konstrukcijami brišejo bejrutsko tragično zgodovino.

Bejrut je v filmu prikazan skozi dve diametralno nasprotni perspektivi – od vrha stolpnice v izgradnji, kjer delavce dnevno spremljajo bujno sonce, sinje modro nebo in spektakularen razgled na neskončno razprostirajoče se morje, pa do hladnega in temačnega podzemnega prostora iste stavbe, kamor so ujeti po koncu 12-urnega delavnika. *Okus cementa* se tako zvočno kot vizualno ves čas igra s pomenom cikličnosti družb, nacij, civilizacij in navsezadnje celostne človeške zgodovine, kjer destrukcija in vojna na neki točki vedno privedeta v rekonstrukcijo in preporod. To jasno nakazuje ritmična zgradba zvočne slike, kjer se mehanski zvok gradbišč na trenutke spaja z zvokom vojnih strel in eksplozij, ter premišljen vizualni koncept, ki uspe mestoma zajeti v en sam kader dve zgodovinski plati Bejruta: zapuščeno ogrodje stolpnice, uničene od petnajstletne državljanske vojne na eni strani, in moderno gradnjo sodobnega mesta, ki se kot arhitekturni umetniški projekt razprostira v nebo na drugi. A hkrati ravno ta podoba subtilno opozarja tudi na neko drugo realnost, skrito pod površjem blišča na novo nastajajočega mesta: razkorak med sosednjo Sirijo, polno uničenih in porušenih mest, in od lastne vojne preteklosti distanciranega Libanona, ki begunce iz države ruševin izrablja za gradnjo svoje prestolnice.

Sirski delavci, katerih neperspektivna, v cikel dela in travme preteklosti ujeta situacija v nas vzbuja tesnobo in empatijo, se po celodnevni gradnji novega nebotičnika zaradi policijske ure, s katero libanonska država nadzoruje in prostorsko omejuje begunce, vrača v z betonskimi stenami obdan podzemni zapor, ki so si ga bili primorani

zgraditi sami. Edini vir svetlobe v tem kletnem prostoru, ki spominja na katakombe, predstavljajo skromne žarnice, osamljen televizijski ekran in odsev mobilnih telefonov, po katerih delavci brskajo za zadnjimi novicami iz domačega Alepa in Damaska. Gre za presunljivo, grozljivo ironično ujetost v življenje, katerega dnevni cikel predstavlja arhitekturni prepored mesta Bejrut, medtem ko je nočni ujet v podoživljanje uničenja, ruševin in smrti sirskih mest, kjer se nekoč mogočne stavbe in družinski domovi spreminjajo v prah z okusom cementa. A nasilje in razdejanje, ki divjata v Siriji, vendarle nikoli nista prikazana direktno – vojno stanje vidimo zgolj v odsevu otopelih oči, še preveč vajenih grozot, ki se odvijajo na ekranih pred njimi. Kalthoum, tudi sam sirski begunec, tako na nobeni točki ne zaide v eksploatacijo trpljenja, s kakršno nas je še nedavno pretresel dokumentarec **Zadnji ljudje v Alepu** (Last men in Aleppo, 2017). Nasprotno, z *Okusom cementa* pred nas postavlja poetičen in izrazito human prikaz rutinskega boja za preživetje in nehumanih, skoraj suženjskih življenjskih razmer anonimnih delavcev, skozi elektronske ekrane v nočnih urah še vedno ujetih v travme življenja, ki so ga bili primorani pustiti za seboj.

A njihova ujetost med zidove vendarle ni omejena le na čas, ki ga preživijo pod zemljo. Z odličnim kadriranjem Kalthoum tudi na odprtem gradbišču, v višavah in panoramskih razgledih rastoče stolpnice nakazuje njihovo ujetost med betonske stene in omejeno svobodo gibanja.

Okoli njih se razprostira razgled na odprto morje, nebo in avtoceste, ki nakazujejo svobodo in neomejene možnosti – ideal sodobnega individualizma, ki protagonistom filma ostaja nedosegljiv. Zavedanje tega režiser ujame tudi v podobe. Kadre na odprto morje, polno pozitivnih konotacij in asociacij, neprestano razbija, ko morje prikazuje skozi okvir vrat, oken in konstrukcijskih železnih palic, ki v tem kontekstu delujejo kot zaporniške rešetke. Tovrstni kadri nas brezkompromisno vržejo v ukleščeno pozicijo življenja na gradbišču, obdanega z razgledi na prostrano morje, a hkrati brez vsakršnih perspektiv in možnosti, da bi to morje zaužili, v njem zaplavali ali odpluli v svobodo, ki jo sugerira. **E**

